

УДК 342.951

УХАНОВА Н.С., старший науковий співробітник НДІ інформатики і права
НАПрН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2366-5166>.

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ: СУТНІСТЬ І ЗМІСТ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню сутності та ознак інформаційної культури особистості і з'ясуванню її ролі у сфері правового регулювання суспільних відносин у державі. Методологія дослідження феномену інформаційної культури особистості базується на положеннях загальнонаукового діалектичного методу наукового пізнання. Крім того, для повного та ґрунтовного розкриття теми статті використані формально-юридичний та формально-логічний методи. Обґрунтовано, що найголовнішим чином на розвиток такої культури у сучасний період впливають внутрішні чинники (зокрема додержання принципів законності, верховенства права і захист прав людини) та зовнішні загрози безпеці людини та громадянина всередині держави. Доведено, що інформаційну культуру у вузькому сенсі можна трактувати як оптимальні способи обміну даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачу для вирішення теоретичних і практичних завдань, а також як механізми вдосконалення системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації. До основних елементів інформаційної культури належать наступні: а) комунікативний (культура спілкування); б) лексичний (культура письма і оформлення ділової документації, мовна культура); в) інтелектуальний (культура науково-дослідної і розумової діяльності); г) інформаційно-правовий; світоглядний та моральний. Всі вказані елементи інформаційної культури особистості взаємопов'язані і взаємозумовлені. Зроблено висновок, що на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства особливої актуальності набула тематика захисту персональних даних, яка вийшла на новий рівень. Аргументується, що в майбутньому перспективним механізмом захисту персональних даних в інформаційній сфері буде використання технологій Blockchain, що дозволить забезпечити надійну синхронізацію і безпеку даних, унеможливить їх зміну в результаті зовнішнього втручання. Запропоновано інформаційну культуру особистості трактувати як відображення комплексу матеріально-інтелектуальних цінностей людини, що дозволяють ефективно застосовувати різноманітні способи роботи з інформацією, в тому числі бути учасником інформаційних правовідносин. У подальшому перспективним дослідженням у сфері інформаційної культури особистості стане розробка структури цієї категорії та її взаємозв'язок з іншими правовими категоріями галузі інформаційного права. Особливо важливе питання, що потребуватиме правового врегулювання, стане сфера і технології застосування штучного інтелекту як феномену, який не лише допоможе здійснити квантовий стрибок у сфері медицини, науки, освіти, а й несе собою великі ризики у сфері безпеки.

Ключові слова: інформація, інформаційна культура, інформаційне суспільство, інформаційна безпека, гібридна війна, пандемія.

Summary. The article deals with the study of the essence and features of the information culture of an individual and clarification of its role in the field of legal regulation of public relations in the state. The methodology of research of the phenomenon of personal information culture is based on provisions of the general scientific dialectical method of scientific knowledge. Besides, formal legal and formal logical methods were applied for full and thorough coverage of the topic of this article. It is substantiated that the development of such a culture in the modern period is mainly influenced by internal factors (including observance of the principle of legality, the rule of law, and protection of human rights), and external threats to human and civil security within the state. It is proved that information culture in the narrow sense can be interpreted as the best ways to exchange data, information and present them to interested

consumers to solve theoretical and practical problems, as well as mechanisms to improve the learning system, prepare people for effective use of information. The main elements of information culture include the following: a) communicative (communication culture); b) lexical (culture of preparing and issuing business documentation, language culture); c) intellectual (culture of research and mental activity); d) information and legal; worldview and moral. All these elements of the personal information culture are interconnected and interdependent. It is concluded that the topic of personal data protection, which has reached a new level, has become especially relevant at the present stage of development of the information society. It is argued that a promising mechanism for personal data protection in the information sphere will be the use of Blockchain technologies, which will ensure reliable synchronization and security of data, prevent them from changing as a result of external interference. It is proposed to interpret the information culture of an individual as a reflection of a set of material and intellectual values of man, which allow to effectively apply various methods of working with information, including being a participant in information relations. A promising study in the field of information culture of an individual will be the development of the structure of this category and its relationship with other legal categories of information law. A particularly important issue that will require legal regulation will be the field and technology of using artificial intelligence as a phenomenon that will not only help to make a quantum leap in medicine, science, education, but also carries great security risks.

Key words: information, information culture, information society, information security, hybrid war, pandemic.

Аннотация. Стаття посвящена дослідженню сутності і ознак інформаційної культури людини і в'ясненню її ролі в сфері правового регулювання суспільного відношення в державі. Методологія дослідження феномена інформаційної культури людини базується на положеннях общенаукового діалектичного методу наукового пізнання. Крім того, для повного і основательного розкриття теми статті використані формально-юридический і формально-логічний методи. Обосновано, що головним образом на розвиток такої культури в сучасний період впливають внутрішні фактори (в частині дотримання принципів законності, верховенства права і захист прав людини) і зовнішні загрози безпеці людини і громадянина всередині держави. Доведено, що інформаційну культуру в вузькому сенсі можна трактувати як оптимальні способи обміну даними, інформацією і представлення їх зацікавленому споживачеві для вирішення теоретических і практичних завдань, а також як механізми удосконалення системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів і інформації. До основних елементів інформаційної культури належать наступні: а) комунікативний (культура спілкування); б) лексический (культура письма і оформлення ділової документації, мовна культура); в) інтелектуальний (культура науково-дослідницької і умовної діяльності); г) інформаційно-правовий; світоглядний та моральний. Всі вказані елементи інформаційної культури людини взаємопов'язані і взаємоумовнені. Сделано висновок про те, що на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства особу актуальність придбрала тематика захисту персональних даних, яка вийшла на новий рівень. Аргументується, що в майбутньому перспективним механізмом захисту персональних даних в інформаційній сфері буде використання технологій Blockchain, що дозволить забезпечити надійну синхронізацію і безпеку даних, зробить неможливим їх зміну в результаті зовнішнього втручання. Предложено інформаційну культуру людини трактувати як відображення комплексу матеріально-інтелектуальних цінностей людини, які дозволяють ефективно застосовувати різні образи роботи з інформацією, в тому числі бути учасником інформаційного правоотношення. В подальшому перспективним дослідженням в сфері інформаційної культури людини стане розробка структури цієї категорії і її взаємозв'язок з іншими правовими категоріями області інформаційного права. Особливо важливим питанням, яке буде потребувати правового регулювання, стане сфера і технології застосування штучного інтелекту як феномена, який не тільки

поможет осуществить квантовый прыжок в сфере медицины, науки, образования, а и несет собой большие риски в сфере безопасности.

Ключевые слова: *інформація, інформаційна культура, інформаційне общество, інформаційна безпека, гібридна війна, пандемія.*

Постановка проблеми. Діяльність переважної більшості населення держав (до 90 %), що вступили в стадію інформаційного суспільства, завдяки засобам інформатики і сучасним інформаційним технологіям, буде так чи інакше пов'язана з інформацією. Інформаційне суспільство дозволяє вирішувати глобальні проблеми сучасної цивілізації, наявність яких є серйозною перешкодою для переходу до сталого розвитку в планетарному масштабі [9, с. 75]. На думку вчених, стратегічними напрямками формування сучасного інформаційного суспільства в Україні виступають: по-перше, повсюдне використання інформаційно-комунікаційних технологій задля вдосконалення системи державного управління, а також відносин між державою й громадянами, створення електронних форм спілкування між державними органами і фізичними та юридичними особами; по-друге зростання ролі місцевого самоврядування у створенні сучасного інформаційно-комунікаційного середовища в Україні [5, с. 16].

Комплексне дослідження інформаційних правовідносин провів Д.Ю. Шпенюв. Інформаційні правовідносини науковець визначає як урегульовані правом та охоронювані державою суспільні відносини, що виникають у процесі виробництва, збирання, отримання, зберігання, перетворення, пошуку, передачі, поширення, споживання та захисту інформації, а також функціонування інформаційної інфраструктури. При цьому учасники зазначених відносин виступають носіями інформаційних прав і обов'язків. На думку вченого, такі відносини виникають, розвиваються і припиняються в інформаційній сфері при самостійному обігу інформації, при створенні й застосуванні автоматизованих інформаційних технологій, засобів і механізмів інформаційної безпеки [15]. На переконання І.В. Арістової, дуже важливим є питання прийняття Верховною Радою України рішення щодо розробки Інформаційного кодексу України. Адже, на думку дослідниці, єдиний інформаційний простір України торкається всіх сфер діяльності в суспільстві, охоплює всі регіони та території країни [5, с. 190]. Інформаційні відносини, що виникають та реалізуються, виступають загальним об'єктом нової комплексної галузі інформаційного права, норми якої регулюють суспільні відносини в інформаційній сфері. Тому питання про формування інформаційної культури особистості є своєчасним і набуває дедалі більшої актуальності.

Результати аналізу наукових публікацій. Теоретичною базою для підготовки статті послужило компаративне дослідження українського законодавства про інформацію з метою пошуку істотних ознак інформаційної культури як правового явища. Оскільки понятійно-категоріальний апарат даної проблематики характеризується поліваріантністю тлумачення необхідних для формування авторських дефініцій, у цій роботі стало необхідним також звернення до робіт зарубіжних вчених. Так, теоретичним підґрунтям статті послужили праці таких провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників, як: І. Арістова, С. Валянський, О. Дзьобань, М. Кучерявенко, С. Матузак, С. Ожегов, А. Рац, С. Смичок, А. Федоров, Н. Шведова, Д. Шпенюв та ін. Дослідження феномену інформаційної культури особистості перебуває в полі зору переважно науковців-культурологів, політологів і філософів та майже не здійснювалося з правової точки зору на доктринальному рівні, а тому є вчасним і актуальним.

Метою статті є з'ясування сутності та ознак інформаційної культури особистості та визначення її ролі у сфері правового регулювання суспільних відносин у державі.

Виклад основного матеріалу. У Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р зазначається, що загальносвітовою тенденцією є трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне, що відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів, розширення сфери послуг і нематеріального виробництва у результаті науково-технічного прогресу, у тому числі масштабного, глибинного та динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особи, суспільства, суб'єктів господарювання й держави [13]. Аналіз даного нормативно-правового акта свідчить, що становлення інформаційної сфери в Україні ще триває, існує безліч проблем, що гальмують розвиток інформаційного суспільства в державі. Ще й досі не сформована повноцінна нормативно-правова база в інформаційній сфері. Крім того, слід говорити про те, що суспільна свідомість також зазнає впливу, який і чинить інформація як новий об'єкт правового регулювання. Зокрема можна говорити про об'єктивні обставини, які тим чи іншим чином вплинули в тому числі на формування інформаційної культури особистості в Україні. Найголовнішим чином на розвиток такої культури впливають внутрішні чинники (зокрема додержання принципів законності, верховенства права і захист прав людини і громадянина як головної цінності) та зовнішні загрози безпеці людини та громадянина всередині держави.

Події, що відбувалися в Україні, пов'язані з політичною кризою та військовими діями, продемонстрували слабкі місця в інформаційній і правовій сфері. Згідно з дослідженням Transparency International 2013 року, Україна була третьою за корумпованістю державою в Європі після Білорусі та Росії. Ті події, що трапилися в державі у подальшому, окупація Криму та регіонів Східної України, лише погіршили ситуацію [3] та вивели на поверхню ті проблеми, що стосуються такого нового виду міждержавних конфліктів, як гібридна війна, що поєднує не лише бойові дії, а й інформаційну атаку як на громадян держави, так і на державу в цілому. У цей період на етапі розвитку і формування інформаційної культури питання надійності, достовірності та безпеки інформації з доступних джерел становить серйозну задачу. Це пов'язано частково з ефектом, який часто називають “туман війни”, тобто відсутністю тактичної інформації про події, що відбуваються. Отже критичний аналіз інформаційних ресурсів має вирішальне значення. На думку експертів, моніторинг регулярних звітів у режимі реального часу через соціальні мережі надавав докладні відомості про повсякденне життя на територіях, на які поширюються бойові дії, які було б неможливо отримати від іншого джерела. Серед інших цінних джерел інформації також називають публічну інформацію Місії спостерігачів ОБСЄ. До того ж, виявилися дуже корисними аналітичні та програмні документи, написані незалежними сторонніми експертами [2, с. 76]. Тобто на формування і “кристалізацію” інформаційної культури особистості, поряд зі свідомістю, напряду впливають зовнішні чинники.

Для більш глибокого розуміння сутності інформаційної культури особистості слід проаналізувати визначення утворюючих її елементів. Так, термін “культура” у словниковій літературі трактується як сукупність виробничих, громадських і духовних досягнень людей [1]. Крім того у словникових джерелах категорія “культура інформаційна” (*information culture*) визначається як сукупність матеріальних та інтелектуальних цінностей в області інформації, а також історично певна система їх відтворення та функціонування в соціумі. По відношенню до аудиторії інформаційна культура може виступати системою рівнів розвитку особистості людини, здатного сприймати, аналізувати, оцінювати інформацію, засвоювати нові знання у цій галузі. Аналогами такого терміну є також категорії “відео культура” (*video culture*),

кінематографічна культура (*film culture*), медіакультура (*media culture*) [12, с. 23].

Культура особистості, в тому числі інформаційна, має тісний зв'язок з феноменом свідомості людини, в основі якої лежить буденна свідомість. Остання часто і цілком справедливо ототожнюється з так званим здоровим глуздом, тобто здатністю бачити речі такими, як вони є. Але на відміну від свідомості наукової, яка теж досліджує світ на предмет істинності, відповідності суб'єктивної інформації об'єктивному стану справ, буденна свідомість принципово емпірична і не концептуальна. База фактів сприймається повсякденною свідомістю суб'єктивно, тобто психічна за формою інформація проходить лише початкову, донаукову обробку свідомості. На думку вчених, момент зіставлення, узагальнення і класифікації інформації в сукупності становить операційну базу аналітизму, дозволяє повсякденну свідомість вельми успішно пристосовувати до оточуючого світу, насамперед, практично діяльнісного, прагматичного, а не ідеологічного пристосування [14, с. 50]. Це означає, що формування інформаційної культури особистості починається фактично з її буденної свідомості та має декілька етапів розвитку, який проходить крізь призму аналізу інформації, яка оточує людину і якою вона користується. У даному випадку мова йде про фізичну особу, яка потенційно може бути учасником інформаційних правовідносин.

Інформаційну культуру в економічному словнику трактують як знання і навички ефективного користування інформацією, що передбачає різнобічне вміння пошуку необхідної інформації та її використання [4]. У сучасний період інформаційне суспільство не випадково називають “навчальним суспільством”, суспільством, що еволюціонує в суспільство знань. Підставою для цього виступають принципові зміни в сфері виробництва споживання інформації та знань:

- 1) перетворення інформації і знань на провідну перетворюючу силу суспільства, усвідомлення інформаційних ресурсів як стратегічних ресурсів суспільства;
- 2) становлення ринкової економіки, економіки знань, в основі якої лежить глобальна інформатизація, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій;
- 3) постійне зростання обсягів інформаційних потоків в поєднанні з їх динамічністю, мінливістю, обумовлених скороченням циклу поновлення як виробничих, так і соціальних технологій, який став випереджати темпи зміни поколінь;
- 4) розуміння необхідності безперервної освіти і здатності до перекваліфікації як невід'ємної частини збереження соціального статусу особистості;
- 5) залежність долі кожної людини від здатності своєчасно знаходити, отримувати, адекватно сприймати і продуктивно використовувати нову інформацію [16, с. 76, 77].

Основними факторами, що визначили виникнення феномена інформаційної культури, були: перехід інформації в розряд найважливіших універсальних категорій суспільного розвитку; зростання обсягів інформації, інформатизація суспільства, розвиток інформаційної техніки і технологій; становлення інформаційного суспільства, тобто “...людські спільноти – перш за все, інформаційні системи, будь-яка дія, подія, твір є результат отримання, обробки і виробництва інформації” [7, с. 13]. Цим визначається особлива важливість інформаційної культури і необхідність всебічного вивчення цього явища. Важливим є і той факт, що в інформаційному суспільстві різко зростає необхідність постійного оновлення знань, підвищення кваліфікації, освоєння нових видів діяльності, створення нових культурних цінностей [6, с. 12; 13].

Інформаційну культуру у вузькому сенсі можна трактувати як найбільш оптимальні способи обміну даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачу для вирішення теоретичних і практичних завдань, а також як механізми вдосконалення системи навчання, підготовки людини до ефективного використання

інформаційних засобів та інформації. До основних елементів інформаційної культури належать наступні: а) комунікативний (культура спілкування); б) лексичний (культури письма і оформлення ділової документації, мовна культура); в) інтелектуальний (культура науково-дослідної і розумової діяльності); г) інформаційно-правовий; світоглядний та моральний. Всі вказані елементи інформаційної культури особистості взаємопов'язані і взаємозумовлені [8].

Визначальну роль для дослідження феномена інформаційної культури як правового явища має інформаційно-правовий елемент. Для прикладу, з метою посилення ролі інформаційної культури на світовому рівні ООН було розроблено Конвенцію про використання електронних повідомлень в міжнародних договорах [10]. Ця концепція у подальшому сприятиме вдосконаленню інформаційних відносин, у тому числі у сфері укладання та виконання угод між суб'єктами правовідносин.

На сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства особливої актуальності набула тематика захисту персональних даних, яка вийшла на новий рівень. Особливої значимості ця тема набула в умовах загальносвітової пандемії коронавірусу COVID-19 і стосується у тому числі й персональних даних про пацієнтів.

Уявляється, що в майбутньому перспективним механізмом забезпечення захисту інформації в інформаційних правовідносинах буде використання технологій Blockchain, що дозволить забезпечити надійну синхронізацію і безпеку даних, унеможливить їх зміну в результаті зовнішнього втручання. Категорія "Blockchain" означає програмно-комп'ютерний алгоритм децентралізованого публічного або приватного реєстру або бази даних, функціонування якої забезпечується шляхом взаємодії через Інтернет тимчасової мережі або будь-яким іншим способом, який гарантує належний криптографічний захист всіх записів, транзакцій, проведених з використанням новітніх технологій. Blockchain являє собою багатofункціональну і багаторівневу інформаційну технологію, призначення якої проявляється в обліку і передачі різної інформації. Якщо розглядати Blockchain як систему обліку інформації, що становить медичну таємницю, то ця технологія заснована на криптографічно захищеному, хронологічно сталому обліку транзакцій, під яким слід розуміти фіксацію всіх переходів одиниць обліку Blockchain між користувачами такої мережі. Отже, Blockchain виконує функцію обліку даних. Така одиниця обліку має такі обов'язкові ознаки, як стандартизованість і незмінність [11, с. 8, 43]. З правової точки зору дана технологія дозволить забезпечити високий рівень захисту даних, що в цілому сприятиме розвитку децентралізованої системи обліку будь-якої інформації, що виступає об'єктом правового регулювання у правовідносинах між суб'єктами.

Кібербезпека стала головним пріоритетом для урядів держав усього світу, бізнесу і громадян. Цифрова безпека стає синонімом національної безпеки. Нове інформаційне суспільство слід розглядати як ключовий позитивний елемент, який розширює можливості громадян, розвиває бізнес і допомагає побудувати відкрите, інноваційне, безпечне та стійке суспільство.

Висновки.

Сучасна парадигма інформаційного суспільства вказує на важливість взаємозв'язку культурного та соціального вимірів розвитку інформаційних технологій. Реалізація технологій інформаційного суспільства в різноманітних соціально-культурних середовищах також повинна бути соціально та культурно прийнятною та максимально демократичною. Це означає, що основні моделі правового регулювання відносин в інформаційній сфері повинні бути чітко визначені та адаптовані між собою. Особливо це актуалізується в умовах пандемії та закриття кордонів, внаслідок чого майже всі

сфери суспільного життя були імplementовані в інформаційну сферу, включаючи такі сфери, як освіта, наука, спорт, культурне просвітництво, міждержавне спілкування тощо. Мова йде про перспективи подальшого розвитку електронного врядування, посилення культурних зв'язків на глобальному рівні, “стирання” кордонів між державами та світової глобалізації.

Аналіз наукових підходів та інформаційної нормативної бази дозволяє виділити основні ознаки інформаційної культури особистості як феномену у сфері інформаційного права, а саме: а) виступає вираженням правової свідомості особистості; б) залежить від зовнішніх джерел інформації; в) є наслідком формування інформаційного суспільства; г) виступає одним із індикаторів правової свідомості особистості. На цій підставі інформаційну культуру особистості можна трактувати як відображення комплексу матеріально-інтелектуальних цінностей людини, що дозволяють ефективно застосовувати різноманітні способи роботи з інформацією, в тому числі бути учасником інформаційних правовідносин. У подальшому перспективним дослідженням у сфері інформаційної культури особистості стане розробка структури цієї категорії та її взаємозв'язок з іншими правовими категоріями галузі інформаційного права.

Особливо важливим питанням, що потребуватиме правового врегулювання, стане сфера і технології застосування штучного інтелекту як феномену, що у даний час реалізується або у формі програмного пакету (віртуальна платформа, чат-боти, програми тощо, які не мають матеріальної оболонки), або ж програмно (робот, дрон тощо) в якості інструмента для конкретних цілей, закладених у рамках інформаційних правовідносин, що виникають між суб'єктами – як фізичними так і юридичними особами. Застосування штучного інтелекту не лише допоможе здійснити квантовий стрибок у сфері медицини науки, освіти, а й несе за собою великі ризики у сфері безпеки. Прояв інформаційної культури особистості в процесі використання технологій штучного інтелекту має бути заснований на принципах поваги до людської гідності, гуманізму, суворому додержанні прав і свобод людини і громадянина.

Використана література

1. Andras Racz Russia's Hybrid war in Ukraine. Breaking the Enemy's to Resist, Fla Report (2016), 43. URL: <https://www.fiiia.fi/wp-content/uploads/2017/01/fiiareport43.pdf> (Last accessed: 25.01.2021).
2. Matuszak, S. The Oligarchic Democracy: The Influence of Business Groups on Ukrainian Politics, OSW Studies № 42, Centre for Eastern Studies, 2012, Warsaw. URL: https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/prace_42_en.pdf, accessed 5 March 2015 (Last accessed: 25.01.2021).
3. Transparency International, Corruption Perceptions Index (2013). URL: <http://cpi.transparency.org/cpi2013/results> (Last accessed: 25.01.2021).
4. Андреев А.Н. Культурология. Личность и культура. Минск: Дизайн ПРО, 1998. 160 с.
5. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: монографія; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: Ун-т внутріш. справ, 2000. 368 с.
6. Валянский С.И., Калужный Д.С. Другая история науки. Москва: ИМФРА-М., 2002. С. 13.
7. Гендина Н.И., Колкова Н.И., Стародубова Г.А., Уленко Ю.В. Формирование информационной культуры личности: теоретическое обоснование и моделирование содержания учебной дисциплины. Москва: Межрегиональный центр библиотечного сотрудничества. 2006. 512 с.
8. Горелова В.Е. Информационная культура и её роль в формировании личности: автореф. дис. ...канд. культурологи: 24.00.01. Киров, 2008. 17 с.
9. Дзьобань О.П. Філософія інформаційних комунікацій: монографія. Харків: Майдан, 2012. 224 с.

10. О использовании электронных сообщений в международных договорах: Конвенция Организации Объединенных Наций. Комиссия ООН по праву международной торговли. Нью-Йорк, 2007. 101 с.

11. Кудь А., Кучерявенко М., Смичок Є. Цифрові активи та їх правове регулювання у світлі розвитку технології блокчейн: моногр. Харків: Право, 2019. 216 с.

12. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Словарь русского языка. URL: <http://cyberlan.com.ua/wp-content/uploads/2015/07/Tolkovij-slovarj-russkogo-yazika.pdf> (дата звернення: 25.01.2021).

13. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.13 р. № 386-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> (дата звернення: 25.01.2021).

14. Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Москва: МОО “Информация для всех”, 2014. 64 с.

15. Шпенев Д.Ю. Інформаційні правовідносини: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2012. 19 с.

16. Экономический электронный словарь. URL: <http://slovariki.org/ekonomiceskij-slovar/14962> (дата звернення: 25.01.2021).

~~~~~ * * * ~~~~~